

דיין בממשלה: מדוע נאם את הנאום?

כיום במצרים — ועל איזה מבין כל הסוסים כדאי לרכב שם.

דיין עזר לצברי

כ אשר פוצץ דיין את יוזמת-השלום המצרית המתוכננת, עוד שלטה במצרים קואליציה נאצרית רחבה, בה השתתפו כל גורמי התנועה הנאצרית: האגף הימני, האגף המרכזי והאגף השמאלי. בראש השמאל עמד עלי צברי, בראש המרכז אנוואר אל-סאדאת, בראש הימין כמה אישים שנות בולטים.

בעיקבות פיצוץ יוזמת-השלום, וסמוך לביקורו של רוג'רס במצרים, כיצע אל-סאדאת את ההפיכה שלו, שסילקה מן השלטון את כל גורמי השמאל הנאצרי המתון.

היו להפיכה זו בעיקר סיבות פנימיות, אך גם השלכה כלפי חוץ. היתה זאת התקרבות מובהקת לעבר ארצות-הברית.

בראשית השנה הכריז אל-סאדאת, בתכיפה גוברת והולכת, שהוא מוכן לחזרה-שלום רשמית עם ישראל. הוא עצמו, יחד עם חסנין הייכל, גם הודיעו בפירוש כי השלום הזה, אינו אפשרי ללא לחץ אמריקאי על ישראל, ועל כן יש צורך בשיפור היחסים בין קאהיר לבין ושינגטון.

השמאל של עלי צברי וראשי שרותי-הביטחון התנגדו לקו זה, ודגלו בקו גוקשה כלפי ישראל ואמריקה כאחת.

הצהרת דיין, בשעה שהיא באה, היתה על כן סיוע לעלי צברי ול-אנשיו, נגד אל-סאדאת. מדוע היו האמריקאים מעוניינים בכך? לכאורה, יש כאן תעלומה. אולם זו התבהרה בהמשך הדברים.

הצבא המצרי רוצה בשלום

עם ביצוע ההפיכה של אל-סאדאת, קמה במצרים ממשלה מוזרה. זוהי ממשלה קואליציונית של המרכז הנאצרי והימין — עם תמיכה בשמאל הקיצוני.

במהותה, זוהי ממשלה ימנית. בעוד שעבד-אל-נאצר שיחרר בשעתו מן המעצר את כל הקומוניסטים, ובכלל זה גם את תומכי סין העממית, הרי הודרו אל-סאדאת לשחרר מן המעצר את כל האחים המוסלמים.

האחים ישבו במעצר בכל ימי שלטונו של עבד-אל-נאצר, שראה בהם את האויב המסוכן ביותר של המישטר, אחרי שהתנקשו בחייו ואחרי שראשיהם הוצאו להורג בשנת 1954 (סמוך לעסקי-הבייש המפורסם).

האחים, גוף ימני-לאומי-דתי-קנאי, התקיימו מאז במחתרת, החזיקו מעמד והתחזקו. היו להם שלוהות בכל מערכות השלטון. עכשיו ניתן להם חופש, מנהיגיהם שוחררו, והם פעילים בגלוי.

אל-סאדאת עצמו הוא — או מעמיד פנים שהוא — מוסלמי דתי קיצוני. אותה שעה עשה אל-סאדאת מיתחה כלפי המעמדות העשירים. בימי עבד-אל-נאצר, הוגבל רכוש הקרקע למשפחה ל-50 פידאן (200 דונם). אך למעשה עצמו השלטונות עין, איפשרו החזקת גושי-קרקע גדולים הרבה יותר, בטכסיסים שונים של הערמה על החוק (רישום הקרקע בשם אנשים שונים בני אותה משפחה, וכו').

עכשיו החזיר אל-סאדאת את הרכוש המוחרם ל-80 משפחות חשוי-בות. הרפורמה של חלוקת האדמה לא רק נעצרה, אלא אף נסוגה לאחור.

מבחינה מעמדית וכלכלית, יש לממשלה צביון ימני. מבחינה מדינית, זוהי ממשלה מתונה. היא התחייבה לקו של החזרת השטחים המוחזקים בדרך של הסכם-שלום, ולהתקרבות לארצות-הברית. אחד האישים החשובים ביותר בקאהיר הוא ברגע זה חסנין הייכל — הדוגל בהתקרבות אל האמריקאים.

המשענת העיקרית של מדיניות זו היא הצבא.

בניגוד לדעות הפשטניות הרחחות בישראל, גם בפי מי שמתיימרים להיות "מומחים", הצבא המצרי הוא כיום גוף מתון ביותר — הרבה יותר מן המפלגה הנאצרית ("האיחוד הסוציאליסטי") וגורמים שמאליים רבים.

הצבא אינו רוצה במלחמה חדשה.

ימין + שמאל סיצוני

אולם יש בממשלה "ימנית" זו מרכיב אחד מוזר ביותר. זהו האלד מוחיי-אל-דיין, איש השמאל הקיצוני, איש-אמונם של המובייטים.

מוחיי-אל-דיין זה (להבדיל מבן משפחתו, זכריה, לשעבר סגני של נאצר, שהוא איש (המשך בעמוד 26))

זאת לאחר מכן מעל דוכן הכנסת): „אם יש לי הברירה בין שלום שארם-אל-שיין או שארם-אל-שיין בלי שלום, אני מעדיף את שארם-אל-שיין בלי שלום.“
בעיני המצרים היתה זאת פרובוקציה מכוונת, תשובה של לאו רבתי, הודעה חד-משמעית שהישראלים אינם מעוניינים בשלום — אלא בתנאים, ששום ממשלה ערבית לא תוכל לעמוד בהם.

דיין - תיאום עם ה-C.I.A.

ום מצרי אינו מאמין כי הודעה זו של דיין, באותו רגע בדיוק, יכלה להיות מיקרית.

הם משוכנעים לחלוטין כי דיין ידע על ההכנה המצרית למיבצע-השלום הגדול, וכי ידיעה זו הכתיבה לדיין את התוכן והמועד של הצהרתו, שלא היתה לה שום תכלית נראית לעין.

(בכלל, קשה לשכנע ערבי כלשהו ששר מרכזי בישראל משמיע דברי-איחלת בהיסח-הדעת, וללא תכלית. כל מנהיג ערבי משוכנע כי ראשי ישראל יודעים בדיוק מה הם רוצים, וכי כל פסוק היוצא מפייהם מחושב ומתוכנן עד הפסיק האחרון.)

המצרים שואלים את עצמם: מדוע אמר דיין מה שאמר?

מה היתה המגמה? עם מי הוא מתואם?

וכאן שמעתי מפי בן-שיח מצרי הערכה, שלדבריו שותפים לה רוב אנשי הצמרת המצרית: משה דיין פועל בתיאום הדוק עם האמריקאים.

אין הוא פועל בתיאום עם המדיניות האמריקאית הרשמית, הכאה לידו ביטוי בתוכנית רוג'רס, אלא עם המדיניות של שלטונות ביטחוני-ניים מסויימים, שיש להם השפעה אדירה בווישינגטון, והמנהלים מדי-ניות נפרדת משלהם.

מדוע אין לחץ אמריקאי?

ד יין כרת ברית עם מוסדות אלה, לדעת המצרים, לפחות מאז נסע להיאט-טאם, תוך תיאום ובשליחות מערכת-הביטחון האמריקאית, כדי לגייס את תמיכת דעת-הקהל היהודית בעולם למלחמת ויאט-נאם.

(זה היה, כנראה, לפני מלחמת ששת-הימים, כאשר דיין עוד היה סתם חבר-כנסת מטעם סיעה אופוזיציונית, רפ"י. להלכה נסע דיין בתור כתב מעריב, עם תמיכה כספית אמריקאית, ומאמריו על המלחמה פורסמו בהרחבה בעולם.)

המצרים שואלים את עצמם: מדוע היו אותם מוסדות אמריקאיים מעוניינים לפוצץ את יוזמת-השלום?

שאלה זו מתקשרת עם השאלה האקטואלית, המביכה את דעת-הקהל הערבית ממש כמו את דעת-הקהל הישראלית:

מדוע אין האמריקאים מפעילים לחץ של ממש על ישראל, כדי שזו תקבל את עיקרי המדיניות האמריקאית הרשמית?

מדוע אין עד כה לחץ, במישור הרכש או הכסף, כדי שישראל תסכים לתוכנית-רוג'רס להסדר כולל, או לפחות ליוזמת-רוג'רס להסדר-ביניים?

C.I.A. מול רוג'רס

ב פי המצרים, וגם בפי פרשנים רמי-דרג באירופה, ישנו הסבר המתקבל יותר ויותר על דעת בעלי-הסמכא במערב ובמזרח כאחד:

האמריקאים אמנם רוצים בשלום במרחב — אך הם רוצים להשיגו ברגע מסויים, בנסיבות מסוימות.

מה הן נסיבות אלה?

על כך יש, כנראה, מחלוקת בין שני מחנות עיקריים בצמרת השלטון האמריקאי:

● בצד האחד עומד משרד-החוץ האמריקאי, בהנהגת רוג'רס וסיסקו, וגם (כנראה) הצאת של הנרי קסינג'ר בבית הלבן.

● בצד השני עומד המוסד המרכזי לביון של ארצות-הברית (סי-איי-איי) וחוגים רבי-השפעה במשרד-הביטחון האמריקאי.

ההבדל ביניהם נובע מן ההערכות השונות לגבי מה שניתן להשיג

דיין בוויאט-נאם: האם נקשרו אז קשרים?